

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Oszályozás

Tárgy

614.8

Hely

Idő

"1923"

Személy

Szerző:

Cím:

Borzalmas katasztrófa egy
fecskeutcai fésűgyárban

Forrás:

Pesti Hírlap

Bn

1923. 4. 20.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Ol)

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Szekestovárosi nazinyomda 1923

Borzalmas katasztrófa egy fecskeutcai fésűgyárban

Robbanás és tűzvész elpusztított egy munkásokkal telt pinceműhelyt. — Tizenhárom halottja van a szerencsétlenségnek. — Nyolc súlyos sebesült a Rókus-kórházban. — A rendőrség szigorú vizsgálatot indított. — Pénteken lesz a helyszíni szemle.

Szörnyű szerencsétlenség történt csütörtökön kora délután a Fecske-utca 45. számú kétemeletes ház pincéjében levő celluloid gomb- és fésűgyárban: eddig még pontosan meg nem állapított okból egymást követő két robbanás történt, a műhely egész celluloidanyaga higgyulladt, lángbaborult egy-két perc alatt a pince. A robbanások ereje az utcára nyíló ablakok körül a téglafalakat kivette s irtózatos jelenetek játszódtak le, a pince mélyéből velőtrázó sikoltozások dult lármája, amikor a lángtengerből a bennszorult harminc munkás és munkásasszony közül tizen égő ruhával, leégett hajzattal ki tudtak menekülni. A tűzoltóság csak másfél órai munka után tudta a tűzveszedelmet lokalizálni s a gyárhelyiségből ekkor

tizenegy, részben feketére égett, részben megfulladt holttestet hoztak elő.

Nagy apparátussal indult meg a rendőrség vizsgálata, hogy megállapítsa a katasztrófa okát s kiderítse, mi csoda végzetes könnyelműség okozta, hogy egy kétségtelenül nagymértékben tűzveszedelmes pincében gyúlékony anyagokkal harminc munkás dolgozhatott. A hatóság helyszíni szemle csak pénteken lesz, de már most is megállapítható, hogy az egyetlen tűz lépcsőfokból álló meredek, alig egyméteres szélességű kijárólépcső nem nyújthatott biztonságot s a csütörtöki végzetes katasztrófa épen a lépcső alján tört ki, elzárván a fojtó füst és a többméteres lángok a halálrémült bebenszorultak menekülése útját.

A borzalmak első percei.

Csütörtökön délután egy óra előtt néhány perccel kettős detonáció hangjaira futott össze a Fecske-utca környékének népe. A József-utcahoz közel, a negyvenötös számú kétemeletes ház pincehelyiségéből, amelyben a Willner és Schneller gomb- és fésűgyár r.-i. rendezte be műhelyét, hangzottak a robbanások s nyomban utána mind a négy pinceablakból s a lejárati nyílásából lángnyelvek törtek elő, az ablakok körül letépett fűrészek zuhantak a szomszédos gyalogjáróra, sűrű füsttömeg tette rövid időre láthatatlanná az egész utcarészt. Akik épen a közelben voltak, egy rendőr a József-utca sarkáról és egy orvosgyvendék szörnyű sikoltozásokat hallottak a lángbaborult pince felől.

A közeli nyolcadik kerületi rendőrkapitányságon is hallották a robbanás hangját s amikor néhány perccel később a rendőr telefonon jelentette a katasztrófát, Radák György rendőrőtanácsos tiz rendőrrel a helyszínére sietett. Nemsokára megérkezett a tűzoltóság Blasnek Hugó főtisztel, majd a főkapitányságról Török János őtanácsos, a sérülési osztály vezetői s egész sereg detektív s a mentők is nagy készülettel. Radák őtanácsos a katasztrófa után néhány perccel már a helyszínen volt s szemtanuja a rettenő jeleneteknek.

— Egy nő rohant felém égő ruhával, — mondta — Horváth Béláné munkásasszony, a haja leégett, arca megpörkölte, csaknem mezítelen volt már, mire összeest.

Horváth Béláné, amikor a mentők ápolás alá vették s bekötötték sebeit, visszanyerte eszméletét. Egy közeli József-utca házból valaki ruhát hozott neki, meleg kabátot. Elmondta a következőket:

— Amikor a tűz elborított hirtelen mindent, a hátsó részbe menekültek majdnem mindnyóján. Mi négyen azonban a lángokon át felrohantunk a lépcsőn... Aztán összeestünk az utcán...

A súlyosan összeégett asszonyon kívül

még heten rohantak ki élszántan nők és férfiak,

égett sebekkel, füstölő és lángoló ruházattal, borzalmas kiáltásokkal. A sarki kávéházban tépték le róluk az égő ruházatot az összeesdült járókelők, amíg a mentők megérkeztek. Ezalatt a tűzveszedelem egyre jobban elharapódzott. Jajveszékeltő, sikoltozó tömeg a szomszédos házak megriadt lakossága. A tűzoltóság hat sugarat szerelt fel s a zűrzavarban megkezdte az oltás munkáját. Az égő pincét teljesen elárasztották vízzel s két óra után sikerült a tűzveszedelmet annyira lokalizálni, hogy hozzáláthattak a mentés munkálataihoz. A mentők a nyolc sebesültet, akik közül hat súlyosan összeégett a Rókus-kórházba szállították. A két könnyebben sérült csak annyit tudott elmondani a borzalmak első perceiről, hogy az ebédidő leteltével, félegy órakor újra hozzáfogtak a gépek mellett a munkához, amikor hirtelen lángok csaptak fel a feljáró lépcsővel szemközt a deszkákkal elrekesztett irodahelyiség mellé, ahol nagymennyiségű celluloid volt elraktározva, s itt állt a dinamógép, amelyből szikrák pattantak ki s hirtelen égett egyszerre az egész celluloidkészlet s nyomban ezután fojtó füst töltötte be a pincét és egyszerre két hatalmas detonáció röpítette szanaszét a géprészeket, szétroncsolódott a belső berendezés és lángbaborult a pince.

A katasztrófa pillanatában husz munkás és munkásnő tartózkodott a gépek körül, amelyek hosszú asztalokon voltak elhelyezve. A pince menyezeten húzódtott végig a szíjjakkal hajtott gépszerkezet s az asztalokon préselték és öntötték formába a gombok és fésű készítésére szükséges celluloidanyagot.

A menekülés csak nyolc kétségbeesetnek sikerült, akik vakmerően a magasan nyíló s a robbanások után szétroncsolt ablaknyílásokon át az utcára tudtak jutni félig összeégetten.

Tizenegy holttest a pince mélyén.

A tűzveszedelem elfojtása után szivattyúkkal fogtak hozzá a tűzoltók a pincét elárasztó víztömeg eltávolításához. A celluloid égéséből nagymennyiségű mérges gáz keletkezett, amely a mentés munkálatait megnehezítette. Még lángolva égett a celluloid és a nagyrészt faburkolatú gyári berendezés, de már sikerült a tűz felszékelt a pince egyik sarkára szorítani a vizugarakkal, s amikor a raktárányag kiszorult kiégett, a félméteres vízzel borított pincébe behatoltak a tűzoltók. A munkaszalok mellett senkit sem találtak a pince utca felé eső részén, a hátsó sarokrészben azonban borzalmas látvány tárult eléjük. Itt egy mellékhelyiséget rendezett be deszkákkal elkerítve a gyártulajdonos s a szerencsétlenek, akik a lángokkal elzárt lépcső felé s később már az ablaknyílások felé sem találtak menekülést, mind ide nyomultak a fullasztó gáz elől. Egymásra borulva, egymásba kapaszkodva, a falakba egy felső ablaknyílás felé kapaszkodva, — amely ablak a ház udvarára nyílt, de amely deszkákkal volt elszögelve, —

megfeketedett, összeégett mozdulatlan embertömeget találtak.

A tűzoltók a mentők segítségével két órákor délután megkezdtek a katasztrófa halottainak a pincéből való kiszállítását. Egymásután hordták fel az eltorzult arcú, félig meztelen, nagyrészt égett sebet szenvedett áldozatokat, akiknek halálát fulladás okozta. *Két férfit, öt nőt, egy fiút és három fiatal leányt hoztak ki a tűzoltók az utcára s átvitték őket a szomszédos most épülő, még lakatlan ház udvarára.*

A homokos földön sorjában lefektették az áldozatokat, feje alá mindegyiknek egy-egy téglát helyeztek. Három órákor délután még ott fekszik mind a tizenegy áldozat égett ruhafoszalvaival. Kint, a Fecske-utcán, csak hivatalos személyek vannak már, az utcát végig elzárta rendőrkordon. A tűzoltók jelentik visszatérve a szétlőtt pincéből, hogy több áldozatra nem találtak. A holttestek személyazonosságának megállapítása egyelőre nehézségekbe ütközik, mert a mégmenekült munkások elsiettek a helyszínről, a gyár tulajdonosai pedig a délutáni órákban még nem jelentek meg. Egymás mellett fekszik az udvaron három munkásleány élettelen teste, a többi nyolc áldozat is egy sorban... Hangtalanul szemlélik a rendőrség emberei.

A kapuboltzat alól, az utca felől hírtelen zaj törli meg a nyomasztó esendőt. Két rendőr nem tudja visszatartani a hatalmas természetű fuvarost, Szabó Józsefet, aki a lányát keresi, Szabó Erzsit.

— Engedjétek, hád-ésókolom meg, hisz itt van, tudom, beszéltek...

A holttestsor elé bocsátják, de három rendőr is körülveszi. Megrendül és összezúdul Szabó József, amikor felismeri az áldozatok közt elfeketedett arcú leányát, szöke haja is félig leégett.

Osak nagy erőfeszítéssel tudják visszatartani, hogy rá ne boruljon. Elcsukló hangon könyörgi: — *Hád-ésókoljam meg, uraim*. Kivezetik az udvarról. Az áldozatok közül felismerték a helyszínen *Pikóla Sándor* huszonhat éves tüzemvezetőt és *Bálint Lajosnét*.

Dinnyés Anna szerencsés menekülése.

Sebesületlenül menekült, — csak a szemöldökét pörkölték le a lángok, — a lángbaborult pincéből Dinnyés Anna munkásleány. *Hatzenhoffer József* munkás mentette ki, aki a pince negyedik ablakán felkuszott, két kezét és arcát összeégette ugyan, de ki tudott menekülni. *Dinnyés Anna* utána kapaszkodott.

— Ugy történt, — beszéli el a detektíveknek, — hogy nyolcan túltünk az egyik asztalnál, mikor megébredtünk és kezdtük a munkát. Egyszerre pukcánás hangzott és már lángtenger zárta el a lépcsőt. A többiek mind hátraszaladtak sikkoltozva s amikor láttam, hogy *Hatzenhoffer* kímászik, *könyörögtem neki, hogy segítsen*... Lenyult értem az ablaknyíláson s kiráncigált maga után... Így menekültem...

A rendőrség abból a körülményből, hogy a tizenegy áldozatot egy tömegben a műhely hátsó részén találták, közel az udvarra nyíló, de magasan épült ablaknyíláshoz, arra következtet, hogy ezen az ablakon kísérelheték meg az áldozatok a menekülést. Az ablaknyílás azonban a pincén belül el volt deszkázva, de menekülésre különben sem lehetett alkalmas, mert előtte a pincében egy tűzfal épült, amely felényire elzárta az ablaknyílást s itt csak nagy lassúsággal és óvatosan kúszhatott volna ki a szűk nyíláson egy emberi test. Az égő pincéből itt is kicsaptak egyébként a lángok az udvar felé s az ablaknyílás felett levő magasföldszinti lakásba, *Ágost Bálint* kereskedő lakásába, is belekaptak a lángok, széltrepeztvén az ablakokat.

Esti hat órára a hullaszállító kocsi a tizenegy

áldozatot elszállították a törvényszéki orvostani intézetbe.

A sebesültek.

A műhelyben tartózkodó mintegy húsz munkás közül teljesen sebesületlenül egy sem maradt. Könnyebb sérüléseket szenvedtek *Hatzenhoffer József* — aki kimentette Dinnyés Annát a lángtengerből — és *Horváth István* munkások. A Rókus-kórházba *életveszedelmes sérülésekkel* a mentők a következő áldozatokat szállították: *Bozozszi József* munkást, *Szevér Ferenc* vasesztergályost, *Majbóm Lajos*, *Horváth Béláné*, *Kanyik Erzsébet* és *Bokor Teréz* munkásnőket.

A tizenegy holttest közül nyolcat a rendőrségnek még nem sikerült teljes bizonyossággal agnoszkálni.

A rendőrség útmutatásai a helyszínen a katasztrófa igazgatóját.

A katasztrófa színhelyén a délután folyamán megjelent *Marinovich Jenő* főkapitány is, akivel Radák főtanácsos s a tűzoltóparancsnok közölték a katasztrófa részleteit. A helyszíni szemlét a pince belsejében pénteken fogják megtartani, de a vizsgálat már csütörtökön is kiterjeszkedett arra, hogy megállapítsa, volt-e a *Wilner és Schneller* részvénytársaságnak *telepengedélye*, mert eredetileg a gyár, amikor létesült, még nem foglalkozott celluloidból készült gyárművek előállításával, s csak később rendezkedett be a pincehelyiségben *fésűgyártásra* is a gombgyártás mellett. Ehhez pedig *telepengedélyhez* volt szüksége a hasonló gyártásmi célra teljesen alkalmatlan pincehelyiségben.

A rendőrség szigorú vizsgálatot indított meg a katasztrófa ügyében. Még csütörtökön este megidézte és kihallgatta *Szrubian Dezső* rendőrkapitány a műhely ügyvezető igazgatóját, *Schneller Mór* harmincöt éves építőmestert, akit kihallgatása után gondatlanságból okozott emberölés miatt *örökös alát helyezett*. *Schneller Mór* a pincekre virradó éjszakát a főkapitányságon töltötte.

A kihallgatások során megállapította a rendőrség, hogy a felrobbant celluloid mintegy *negyvenötven kilogrammnyi* lehetett. A műhelyben rendszerint negyven munkás és munkásnő dolgozott, de ebédidő lévén a szerencsétlenség perceiben, a munkások fele volt csak a pincehelyiségben, akik ott is ebédeltek. A helyszíni szemlét *hosszú pincehelyiségben pénteken fogják megtartani* s a rendőrség kihallgatja azokat a munkásokat is, akik a katasztrófa idején távol voltak, hogy pontosan megállapíthassa az áldozatok személyazonosságát.

Kihallgatások a Rókus-kórházban.

A vizsgálóbíró az este folyamán kihallgatott két könnyebben sebesültet a Rókus-kórházban. Ezeknek egyike azt a vallomást tette, hogy egy *Károly nevű fiatal munkás* *közvetlenül a robbanások előtt a műhely lépcsőjénél cigarettázott* és látta, amint eldobta az égő cigarettavégeit. Közvetlenül ezután történt volna a katasztrófa.

A nyomozás a késő esti órákban a detektív-jelentések alapján

nagyrészt agnoszkálta a halottakat.

E szerint a helyszínen talált tizenegy áldozat közül csak egy ismeretlen, egy huszonnyolc-harminc év körüli nő. Akik a felrobbant pincében lelték halálukat, a következők: *Pikóla Sándor* tüzemvezető, *Bálint Lajosnét*, *Szabó Erzsébet*, aki a Szvetenay-utcában lakott és akit a helyszínen az apja felismert, *Szabó Erzsébet* (rákosszentmihályi leány), *Arkus Ferenc*, *Szűcs Józsefné*, *Laposa Teréz*, *Román Mária*, *Rehák Károly* (valószínűleg, aki a cigarettát állítólag eldobta volna) és *Scatal Eszter*.

A tizenkettedik és tizenharmadik halott.

A Rókus-kórházba szállított súlyosan sebesültek közül késő éjszaka kiszorított *Horváth Béláné* és *Kanyik Erzsébet*. Válságos az állapota *Majbóm Lajosnak*.